

Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet

Møteinnkalling

Utvalg: **Nasjonalparkstyret for Fulufjellet**
Møtested: Elektronisk møte
Dato: 26.05.2023
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 14/2023	Godkjenning av innkalling og saksliste, og valg av medlemmer til å skrive under protokoll		
ST 15/2023	Fulufjellet NP - Fregn NR - Gjennomgang av høringsuttalelser og behandling av plan for skilt og innfallsporter		2023/2931

ST 14/2023 Godkjenning av innkalling og saksliste, og valg av medlemmer til å skrive under protokoll

Arkivsaksnummer: 2023/2931-2

Saksbehandler: Henriette Othilie Bøe Kildahl

Dato: 26.05.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	8/2023	17.04.2023
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	15/2023	26.05.2023

Fulufjellet NP - Fregn NR - Gjennomgang av høringsuttalelser og behandling av plan for skilt og innfallsporter

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet godkjenner plan for skilt og innfallsporter for Fulufjellet NP og Fregn NR slik den foreligger. Tiltak omtalt i plan for skilt og innfallsporter er forankret i forvaltningsplan og besøksstrategi for Fulufjellet NP.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Nasjonalparkstyret for Fulufjellet - 17.04.2023

Behandling

I etterkant av utsendelse av styresaker til dagens styremøte kom det inn tre høringsuttalelser til plandokumentet. På bakgrunn av de innkomne høringsuttalelsene foreslo styreleder å nok en gang utsette behandling av utkast til plan for skilt og innfallsporter rundt Fulufjellet NP til neste styremøte i juni.

Enstemmig vedtatt (3-0).

Vedtak

Med bakgrunn i innkomne høringsuttalelser utsettes behandling av utkast til plan for skilt og innfallsporter rundt Fulufjellet NP til neste styremøte.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Plan for skilt og innfallsporter
- 2 Samlet oversikt over høringsuttalelser til Plan for skilt og innfallsporter rundt Fulufjellet NP og Fregn NR

Saksopplysninger

Bakgrunn og mål for planen

Fulufjellet nasjonalpark har relativt lave besøkstall og er et lite kjent område i Trysil kommunen, i regionen og nasjonalt, og området skiller seg relativt mye fra den tilgrensende svenske Fulufjällets nationalpark, en godt kjent nasjonalpark med høye besøkstall. Dette tyder på at Fulufjellet nasjonalpark har et potensial i å bli mer synlig og til å nå ut med kunnskap og informasjon til flere. Trender snur raskt, og ukritisk markedsføring og kommunikasjon gjennom f.eks. sosiale medier kan raskt føre til økt besøk. Hvis et sårbart område ikke er rustet til å ta imot økt besøk, f.eks. gjennom p-plasser, toalett, stiforsterkning, informasjon etc., kan dette føre til en dårlig opplevelse for den besøkende og ødeleggelse av natur- og kulturverdier. Det kan forventes en økning i antall besøkende til Fulufjellet NP de nærmeste årene og på bakgrunn av det så er det nå utarbeidet en plan for skilt og innfallsporter for å ha en plan for hvordan nasjonalparkstyret skal jobbe med å ta imot besøkende til innfallsportene.

- Formålet er å bedre informasjonen om og tilretteleggingen rundt Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat).
- Planen skal skissere hva og hvor tiltakene skal utføres.
- Dokumentet skal brukes som beslutningsgrunnlag før bestilling av tiltaksmidler, og for at aktuelle interesser og samarbeidspartnere skal gis mulighet til å komme med innspill før politisk behandling. Dette for å få en gjennomtenkt plan av god kvalitet og som er godt lokalt forankret.

Nasjonalparkstyret ble orientert om behovet for en plan for skilt og innfallsporter under styremøtet den 13. februar, og et utkast til planen ble gjennomgått under styremøtet. Planen ble sendt på høring 9. mars 2023 med høringsfrist 5. april 2023. Høringen ble annonsert på styrets Facebook- og Instagram-kontor og i Trysilposten. Planen ble gjennomgått i rådgivende utvalg den 27. mars, og det var ingen større merknader til dokumentet, og RU ble bedt om å sende inn skriftlige innspill til planen i etterkant av møtet. Den 13. april blir det gjennomført ett informasjonsmøte om planen i Ljørdalen, og eventuelle innspill fra møtet vil bli muntlig referert under styremøtet den 17. april.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har mottatt til sammen to skriftlige høringsuttalelser innen fristen den 5. april. Videre har Fulufjellet AS søkt om, og fått innvilget, utsatt høringsfrist til den 12. april. Høringsuttalelsen fra Fulufjellet AS vil bli ettersendt til styret via epost.

En oppsummering av høringsuttalelser er vedlagt.

Grunnlag for avgjørelsen

Det vises til vedtektene for Nasjonalparkstyret for Fulufjellet punkt 8.2 om skjøtsel og besøksforvaltning. Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.

Arbeidet med skilt og innfallsporter er forankret i besøksstrategien og tiltaksplanene for Fulufjellet nasjonalpark.

Vurdering

Planen er utarbeidet av nasjonalparkforvalter med bakgrunn i et forprosjekt om innfallsporter, og den følger anbefalinger fra forvaltningsplan og besøksstrategi. Forvalter har videre hatt tett dialog om planene med relevante grunneiere og representanter i rådgivende utvalg. Videre har planen vært på høring hos relevante aktører og blitt kommunisert og gjennomgått på et informasjonsmøte. Forvalter vurderer derfor planen som godt lokalt forankret.

Det er behov for mer informasjon ved innfallsportene, henvisningsskilt og veiskilt, kart, turforslag og beskrivelse av attraksjoner. Det er også behov for synkronisert nasjonalparkinformasjon om det helhetlige Fulufjellet, samt videreutvikle og opparbeide de definerte innfallsportene.

Gjennom Fulufjellets besøksstrategi har forvaltningen definert utvalgte fokusområder i og i randsonen til nasjonalparkene, og det er disse områdene denne planen for det meste vil berøre. Fokusområdene er valgt ut for satsing med ulik grad av tilrettelegging de kommende årene. Områdene utenfor de utpekte fokusområdene kommer til å preges av liten grad av eller ingen tilrettelegging og markedsføring. På den måten sikrer Nasjonalparkstyret at de gjennomfører en aktiv forvaltning og at det gjøres bevisste grep for å sikre og ivareta natur- og kulturverdier i Fulufjellet.

Det vil bli utarbeidet mer konkrete prosjektplaner ved enkelte innfallsporter /informasjonspunkt der ting er mer uavklart. Relevante aktører og brukerinteresser vil da bli involvert for å sikre gode prosesser og videre lokal forankring.

Arbeidet med skilt og innfallsporter vil bli søkt finansiert gjennom nasjonalparkstyrets tiltaksmidler, post 142031.

Det er kommet inn noen innspill til planen. Med bakgrunn i disse er det gjort noen endringer i framdriftsplanen til planen. Se en fullstendig oversikt over forslag til endringer i vedlagt plan for skilt og innfallsporter. Endringer er markert med rød skrift.

Konklusjon

Forvalter innstiller på at planen godkjennes i nasjonalparkstyret slik den foreligger. Planen er godt forankret, og vil bidra til god besøksforvaltning i tilknytning til Fulufjellet.

Nasjonalparkstyret
for Fulufjellet

UTKAST - Plan for skilt og innfallsporter Fulufjellet nasjonalpark

Foto: Trygve Opseth

Innhold

1 Innledning	3
2 Metodikk	4
3 Mål og forankring	6
3.1 Formålet med plan for innfallsporter	6
3.2 Forankring.....	6
4 Skildring av dagens status	7
4.1 Oversikt over eksisterende skilt	7
4.2 Informasjonstavler ved rasteplasser og knutepunkt.....	8
4.3 Definerede innfallsporter og beskrivelse av relevante fokusområder.....	8
5 Skildring av tiltak	10
5.1 Tiltak ved innfallsportene	11
5.1.1 Ved Storbekåsene	11
5.1.2 Parkeringsplass ved Markloken og Bråtafallet.....	13
5.1.3 Bergådalen – startpunkt for tur Slottet og storfurua	14
5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret	14
5.2 Informasjonstavler ved naturlige knutepunkt og rasteplasser	16
5.2.1 Naturum Fulufjellet.....	16
5.2.2 Innbygda i Trysil og Ljørdalen	16
5.2.3 Rasteplasser ved Linnes og Støa og Girdalen	16
5.3 Trafikkskilt/vegviserskilt	17
6 Annen merking	23
6.1 Verneskilt og grensemerking	23
6.2 Stimerking.....	23
7 Informasjonsbehov	24
8 Fremdriftsplan	24
Vedlegg	26

1 Innledning

Fulufjellet nasjonalpark har relativt lave besøkstall og er et lite kjent område i Trysil kommunen, i regionen og nasjonalt, og området skiller seg relativt mye fra den tilgrensende svenske Fulufjällets nationalpark, en godt kjent nasjonalpark med høye besøkstall. Dette tyder på at Fulufjellet nasjonalpark har et potensial i å bli mer synlig og til å nå ut med kunnskap og informasjon til flere. Trender snur raskt, og ukritisk markedsføring og kommunikasjon gjennom f.eks. sosiale medier kan raskt føre til økt besøk. Hvis et sårbart område ikke er rustet til å ta imot økt besøk, f.eks. gjennom p-plasser, toalett, stiftersterkning, informasjon etc., kan dette føre til en dårlig opplevelse for den besøkende og ødeleggelse av natur- og kulturverdier.

Utgangspunktet for at Nasjonalparkstyret for Fulufjellet vil utarbeide en plan for innfallsporter og skilt er at det forventes en økning av besøkende til området etter hvert som Fulufjellet blir mer kjent. Gjennom Fulufjellets besøksstrategi har forvaltningen definert utvalgte fokusområder i og i randsonen til nasjonalparkene, og det er disse områdene denne planen for det meste vil berøre. Fokusområdene er valgt ut for satsing med ulik grad av tilrettelegging de kommende årene. Områdene utenfor de utpekte fokusområdene kommer til å preges av liten grad av eller ingen tilrettelegging og markedsføring. På den måten sikrer Nasjonalparkstyret at de gjennomfører en aktiv forvaltning og at det gjøres bevisste grep for å sikre og ivareta natur- og kulturverdier i Fulufjellet.

Det er behov for mer informasjon ved innfallsportene, henvisningsskilt og veiskilt, kart, turforslag og beskrivelse av spesielle attraksjoner. Det er også behov for synkronisert nasjonalparkinformasjon om det helhetlige Fulufjellet, samt videreutvikle og opparbeide de definerte innfallsportene.

I planen tas følgende behov opp:

- Videreutvikling og opparbeiding av innfallsporter.
- Skilting ved veg: trafikkskilt og informasjonstavler ved knutepunkt/rasteplasser e.l.
- Skiltsystem ved innfallsporter og ved sti i terreng.
- Plakattyper og informasjonsbehov.

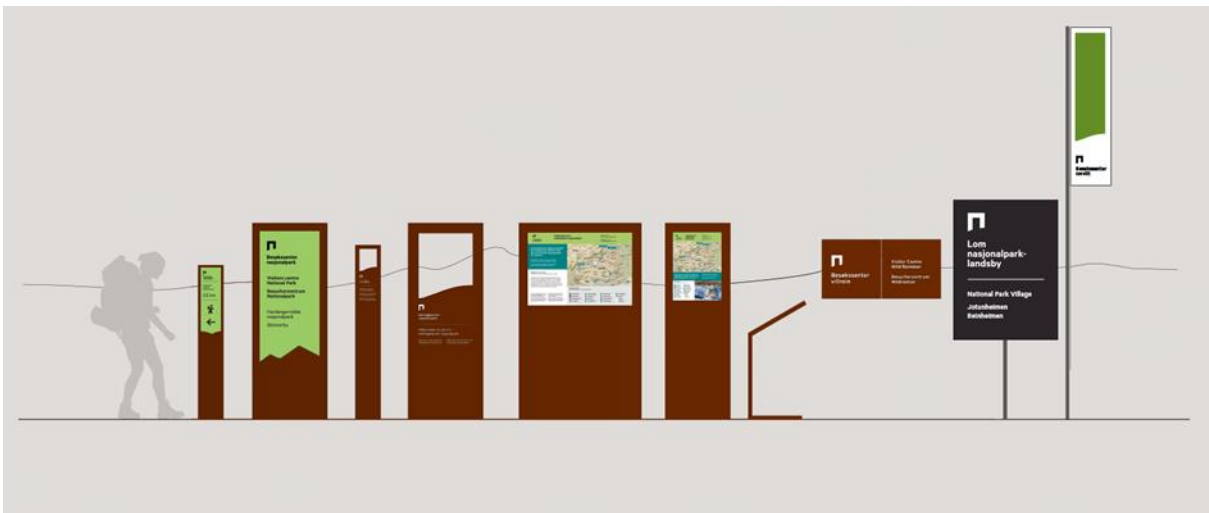
2 Metodikk

Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. Nasjonalparkene er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares.

Nasjonalparkene, øvrige verneområder, besøkssentrene og nasjonalparklandsbyene og -kommunene er vertskap for opplevelser og viser omsorg både for de besøkende og naturen.

Den visuelle identiteten er bygget på konseptet portal. En portal er en inngangsport, men som også symboliserer overgangen mellom to dimensjoner; det kultiverte og det naturlige. Vi ønsker våre besøkende **Velkommen inn!** Og så skal vi fortsatt huske at i noen områder skal vi kanskje gi gode opplevelser først og fremst i randsonen, eller kanskje på bestemte steder i områdene. Graden av tilrettelegging og uttak av merkevaren avgjøres av områdenes besøksstrategi, som ligger til grunn for dette arbeidet.

All tilrettelegging som skilting, opparbeidelse av innfallsporter og informasjon knyttet til Fulufjellet nasjonalpark skal følge Norges nasjonalparkeres skiltsystem (<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/maler/skiltsystem>). Skiltene bør fordeles hensiktsmessig ut fra hvor det er relevant å sette dem opp. Det anbefales ikke å sette opp flere skilt på samme sted, og generelt holde antall skilt på et minimum.

Figur 1. Norges nasjonalparkeres skiltsystem består av ulike skilt som alle bygger på de samme designprinsippene.

Det eksisterer fem typer plakater som har hvert sitt formål:

- Hovedplakat
- Temaplakat
- Artsplakat

- Miniplakat
- Varsomhetsplakat

For offentlig vegskilting gjelder bestemmelser for bruk og utforming som er gitt i Vegdirektoratets [skiltnormal N300](#).

Skilting langs veg bør inngå i den helhetlige skiltplanen for verneområdet, besøkssenteret og nasjonalparkkommunen/-landsbyen. Skiltplanen må være koblet til verneområdets besøksstrategi og øvrig informasjon fra aktørene som bruker merkevaren.

Skilting langs offentlig veg er strengt regulert, og skiltmyndighetene har ansvar for at skiltingen skal være i samsvar med gjeldende bestemmelser i [N300 \(Trafikkskilt\)](#). Det er derfor viktig at aktørene som benytter merkevaren og ønsker skilting har dialog med skiltmyndighetene ved planlegging av skilting.

Vegdirektoratet har fastsatt følgende normalbestemmelser for skiltsymbol 640.30:

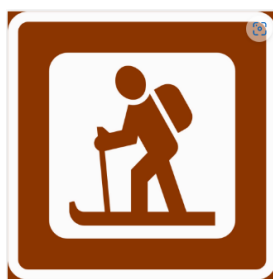

640.30 Naturvernområde

Symbol 640.30 kan brukes for å vise til startpunkt for tur, utsiktspunkt og informasjon tilknyttet naturvernområde eller til besøkssenter autorisert av Miljødirektoratet. Verneform skal kun framgå av skiltingen når det skiltes til visningsmål tilknyttet nasjonalpark eller naturreservat. Ved skilting til startpunkt for tur kan symbolet kombineres med symbol 650.20 og/eller 650.21. Ved skilting til informasjonspunkt kan symbolet kombineres med symbol 635. Symbol 640.30 kan brukes på serviceskilt og veivisningsskilt.

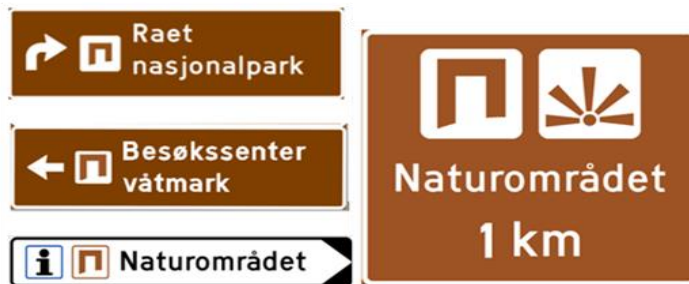

Figur 7.5.1.31—1 — 650.20 Tursti

Figur 7.5.1.32—1 — 650.21 Skiløype

Eksempler på skilt der symbol 640.30 er brukt:

Symbol 640.30 kan brukes på serviceskilt og vegvisningsskilt.

3 Mål og forankring

3.1 Formålet med plan for innfallsporter

- Formålet er å bedre informasjonen om og tilretteleggingen rundt Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat).
- Planen skal skissere hva og hvor tiltakene skal utføres.
- Dokumentet skal brukes som beslutningsgrunnlag før bestilling av tiltaksmidler, og for at aktuelle interesser og samarbeidspartnere skal gis mulighet til å komme med innspill før politisk behandling. Dette for å få en gjennomtenkt plan av god kvalitet og som er godt lokalt forankret.

3.2 Forankring

Besøksforvaltningen i Fulufjellets nasjonalparker skal sikre og ivareta verne- og kulturverdiene i nasjonalparkene i et langsiktig perspektiv. Innenfor denne rammen skal besøksforvaltningen gi gode opplevelser til de besøkende, bidra til lokal verdiskaping og øke forståelsen for verneverdiene i Fulufjellet.

For å nå hovedmålet er det i besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker konkretisert tre delmål for de tre elementene verneverdier, verdiskaping og besøkende.

Delmål	Strategiske grep
VERNEVERDIER Øke forståelsen for vernet og for verne- og kulturverdiene, blant lokalbefolkning	1. Kanalisere besøkende, først og fremst til områder som kan tåle høyt besøkstrykk.

og besøkende, og sikre at disse verdiene ikke blir påvirket negativt av besøkende.	2. Skape gode ambassadører for Fulufjellet gjennom å formidle kunnskap om natur- og kulturarv i verneområdene slik at flest mulig får en forståelse for, innsyn i og opplevelse av områdets kvaliteter.
VERDISKAPING Øke antall besøkende som blir lenger i og i randsonen til Fulufjellet og bidra til å skape vekst og positiv utvikling for det lokale næringslivet.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Øke kunnskap om og synlighet av Fulufjellets nasjonalparker. 2. Rolleavklaring og samordning i forhold til næringsliv generelt og reiseliv. 3. Skape flere reiseanledninger til Fulufjellet, gjennom å informere og etablere/videreutvikle besøksmål/attraksjoner i fokusområdene/soneinndelingen.
BESØKENDE Bidra til at de besøkende får en god totalopplevelse av oppholdet i randsonen og på turen i Fulufjellets nasjonalparker.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sikre gode opplevelser for de besøkende gjennom høy kvalitet på tilretteleggingen og informasjonen på alle møtepunkter mellom besøkende og Fulufjellet. 2. Utarbeide et felles budskap/ en felles merkevare for Fulufjellets nasjonalparker som løfter frem det spesielle med Fulufjellet.

Tiltak forankret i tiltaksplan til besøksstrategien

Tiltak er de konkrete innsatsene som følger hvert strategisk grep og som skal utføres for at de ulike målene nås. For å lykkes med besøksforvaltning i Fulufjellet vil dette kreve en aktiv forvaltning. Hvilke tiltak som skal settes inn hvor og når vil være i endring.

[Tiltaksplanen](#) ligger som et vedlegg til besøksstrategien og skal revideres hvert år, slik at gjennomførte tiltak tas ut og eventuelle nye kan settes inn. Dette gjøres i forbindelse med innmelding til Miljødirektoratet om behov for tiltaksmidler.

4 Skildring av dagens status

4.1 Oversikt over eksisterende skilt

Ved innfallsporten ved Storbekkåsen er det oppført kartplakat, temaplakater og henvisningsskilt etter ny mal. Ellers er det i dag utplassert få informasjonsplakater (etter eldre mal), samt diverse skilt/informasjonsstavler på ulike steder knyttet til Fulufjellet nasjonalpark og Fregn naturreservat (rasteplasser, innfallsporter, parkeringsplasser

o.l.). Informasjonsplakatene informerer generelt om verneverdier og naturforholdene i parken.

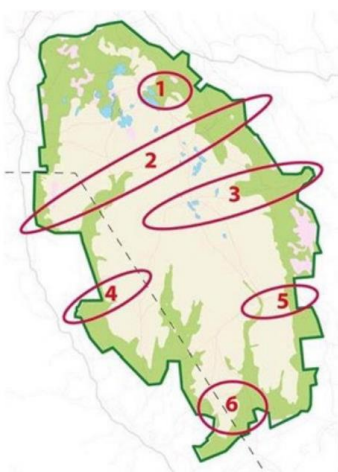
Det eksisterer per i dag ingen formelle trafikkskilt som viser adkomst til nasjonalparken. Det er behovet for oppdatert skiltmateriell i og i randsonen til Fulufjellet NP og Fregn NR.

4.2 Informasjonstavler ved rasteplasser og knutepunkt

I dag er det kun oppført informasjonsplakater ved Storbekkkåsen, Linnes og Girdalen. I forvaltningsplanen og besøksstrategien for Fulufjellet anbefales det at informasjonsplakater om Fulufjellet nasjonalpark også oppføres ved, Bråtafallet i Bergådalen, Ljørdalen sentrum, parkeringsplassen øst for Støa, Trysil sentrum (Innbygda) og på Naturum Fulufjellet.

Lokalitetene synes å være tilfredsstillende med tanke på tilgjengelighet og synlighet for de besøkende til verneområdene. Videre anbefales det å sette opp informasjonsplakater for Fregn naturreservat ved naturlige lokaliteter i tilknytning til naturreservatet.

4.3 Definerte innfallsporter og beskrivelse av relevante fokusområder

Figur 2. Illustrerer seks definerte fokusområdene (røde ringer) i og i randsona til Fulufjellet nasjonalpark.

**Fokusområde 1 – Informasjonspunkt, Startpunkt og Utkikkspunkt:
Njupeskärsentrén – Rösjöstugorna Njupeskärsentrén**

Hovedinnfallsport for svenske delen av Fulufjellet, men også for hele Fulufjellet, uavhengig av grensen. Høyt besøkstrykk. Stedet har en høy grad av tilrettelegging, eksponering og informasjon om det helhetlige Fulufjellet. Njupeskärsentrén er et naturlig startpunkt for interessante besøksmål i den nordøstlige delen av Fulufjellet. Det eksisterer et vertskap på Naturum Fulufjället.

Målgrupper og egenskaper for området: Barnefamilier, personer med nedsatt funksjonsevne, lavterskeltilbud, men med mulighet for mer utfordring. Besøkscenter for Hele Fulufjellet, undervisning, guidede turer, attraktive severdigheter.

Fokusområde 2 - Startpunkt: Brattfjellet – Bergådsstugan – Brottäcksstugan – Skärvallen

Området har et interessant skogsmiljø med skogfaglige verneverdier og en interessant lokal bruks- og kulturhistorie som bør løftes frem. Det satses på lav eksponeringsgrad av området, enkel grad av tilrettelegging som merking av den gamle stien i Brattfjellet og informasjon ved stistart. Området ligger godt til rette for vandring over riksgrensen fra Skåret via *Skjærvegen* mellom stedene *Brattfjellet – Bergådsstugan – Brottäcksstugan – Skärvallen* med sine interessante kulturminner og kulturhistorie som bør kommuniseres på begge sider av grensen.

Målgrupper og egenskaper for området: Natur- og kulturinteresserte, undervisning/formidling, grensekryssing. Følelsen av villmark med lav grad av tilrettelegging.

Fokusområde 4 – Informasjonspunkt og Startpunkt: Bråtafallet – Bergådalen – Slottet Bråtafallet

Område med et lavterskeltilbud for de aller fleste da stedet ligger nær vei, har romslig med parkeringsmuligheter og en bred sti som er framkommelig med barnevogn, sykkel og trolig rullestol. For besøkende som ønsker en litt lengre tur, er det en sti litt lengre innover i Bergådalen som går til utpekte besøksmål som *Storfurua* og *Slottet*. Det vil bli åpnet opp for å opparbeide en natursti som et tilbud for de som nøyter seg med å oppleve nasjonalparken fra nasjonalparkgrensen. Tilretteleggingsgraden skal ikke være like stor som ved Storbekkåsen, men det skal likevel tilrettelegges for økt besøkstrykk til denne lokaliteten og nærliggende besøksmål.

Målgruppe og egenskaper: Barnefamilier, skoleklasser, undervisning/formidling, lavterskeltilbud, mulighet for mer utfordring og en lengre vandring opp i fjellet. Den som bare vil titte inn.

Fokusområde 6 – Informasjonspunkt og Utkikkspunkt: Storbekkåsen – Björnholmsstugan Storbekkåsen

Hovedinnfallsport for Fulufjellet på norsk side. Det er allerede etablert noe tilrettelegging på stedet med høy kvalitet. Lokaliteten har potensial for en kort vandring/rundtur med riksgrensen som besøksmål, og det foreligger et potensial i å tilrettelegge for vandring til Björnholmssättern/Björnholmsentrén med servering og overnattingsmulighet. Som innfallsport satses det på å legge til rette for mer besøk og økt ferdsel, god informasjon om besøksmål/ attraksjoner og verneverdier i det helhetlige Fulufjellet. Det åpnes opp for tyngre tilrettelegging i området som avbøtende tiltak for verneverdier lengre inn i verneområdene.

Målgruppe og egenskaper: Barnefamilier, flotte geologiske formasjoner. Lavterskeltilbud, grensekryssing, vandring til serveringshytte og overnatting, kort rundtur. Informasjon om hele Fulufjellet. Høy grad av tilrettelegging. Utkikkspunkt.

5 Skildring av tiltak

GENERELT

Alle inngrep blir lett synlige og må gjøres med omtanke. Det bør brukes lokale materialer i størst mulig grad, både til møblering, revevegetering og dekker. Den spesielle røde Trysilsandsteinen er et særegent trekk ved Fulufjellet og er et materiale som allerede er blitt benyttet i mye av infrastrukturen ved innfallsportene.

DESIGNPROGRAM

Gjennom et forprosjekt, bestilt av Nasjonalparkstyret høsten 2022, ble det utarbeidet et designprogram for innfallsporter til Fulufjellet. Hensikten med designprogrammet er at det skal fungere som en oppskrift på ulike utfordringer i forhold til tilrettelegging, blant annet som forslag til oppgradering.

Ved å benytte en enhetlig materialbruk vil man oppnå en helhetlig tilpasning ved innfallsportene, både ved startpunkt og langs turveier og stier. Den gjennomgående tanken er at løsningene kan tilpasses på hvert enkelt sted og skal i størst mulig grad lages med lokale masser og materialer. Designmanualen inneholder tekst, foto og illustrasjoner som utfyller denne beskrivelsen.

- *Foreslått Designprogram for Fulufjellet nasjonalpark, vedlegg 1.*
- *Oversikt over skylttyper som er foreslått satt opp ved innfallsporter, vedlegg 2.*

5.1 Tiltak ved innfallsportene

Forslag til tiltak ved Storbekkåsen, Bråtafallet og Bergådalen er basert på anbefalinger fra forprosjekt for innfallsporter, utarbeidet av Dronninga Landskap høsten 2022.

5.1.1 Ved Storbekkåsen

Innfallsporten ved Storbekkåsen er godt etablert som innfallsport med ny gapahuk og rasteplass med bål, bord og benker. Her er det mye som er på plass, men det foreslås å gjøre noen justeringer og forslag til tiltak for å utbedre og videreutvikle situasjonen, samt for å styrke funksjonen som en tydelig og godt tilrettelagt innfallsport. Det er behov for bedre tilrettelegging for universell utforming og tydeligere skilting.

- *Tiltak skisseres under og vises i oversiktsplan, vedlegg 3.*

Innfallsporten etableres ved parkeringen

Det etableres tiltak for å begrense bilkjøring mellom p-plassen og gapahuk **ved å gjøre veien mindre fremkommelig gjennom å stramme opp vei og veikryss, og revegetere i kantene. Området rundt rasteplassen vil på den måten også bli mindre preget av vei og grus.** Dette gjennomføres for å gi besøkende en bedre opplevelse, særlig med tanke på de som bruker rullestol. Vegen tilpasses slik at den fungerer som UU-turveg frem til gapahuken. Mulighet for kjøring opp til gapahuken vurderes som en ulempe for turopplevelsen for den gruppen HC-parkeringen opprinnelig var tiltenkt for, samt for alle andre. Dette begrunnes med at en tilrettelagt og trygg turveg frem til et turmål som gapahuken er et enkelt og lett gjennomførbart tiltak som vil øke kvaliteten på turopplevelsen. En konsekvens av denne justeringen er at funksjonen HC-toalett flyttes til parkeringsplassen. Det er viktig å plassere skilt med piktogram som har riktig informasjon for å unngå misforståelser. Det er ekstra viktig å gi korrekt informasjon ved skilting akkurat her.

Skilt

Det er viktig å tydeliggjøre informasjonen gjennom å sikre at den er plassert på riktig sted i opplevelsen for de besøkende. Dagens løsning er noe mangelfull, særlig ved parkeringsplassen som er det første man møter. Det etableres derfor et nytt punkt med informasjonsskilt som inkluderer kart over området ved parkeringsplassen. Dette er et tiltak som vil gi de besøkende god orienteringsmulighet før de beveger seg inn i området.

Parkering

Den eksisterende parkeringsplassen utvides ved å etablere ny kantparkering videre langs vegen i «rundkjøringa». **Hvis trafikken til innfallsporten skulle eskalere bør man vurdere å se på muligheter for sommerparkering nede ved Fulufjellet alpinsenter.**

Nytt toalettbygg

Oversiktsplanen viser ny plassering av toalettbygg ved parkeringsplassen slik at man slipper utfordringer med sperring av veistrekning når toalettet skal tømmes. Ny plassering vil fungere godt med tanke for god tilrettelegging for alle ved ankomst. Det legges opp til en løsning med tett tank og der tømmebil får lett tilgang. Det vurderes en løsning der toalettbygget får naturlig dagslys med vindu mot myra og åsen i bakgrunnen.

Revegetering

Oversiktsplanen viser revegetering i området rundt gapahuken for å redusere omfang av grus slik at det fremstår som et tydeligere skille mot naturlig vegetasjon. Området rundt gapahuken revegeteres med lokale bunndekkende vegetasjon som har en naturlig tilhørighet til stedet. Dette kan gjøres ved å flytte hele veksttorver. Flytting av levende planter bør gjøres enten tidlig vår eller høst, for best resultat. Kan være aktuelt å benytte vegetasjon fra det regulerte hyttefeltet ifm. at nye tomter graves opp.

Villstier fjernes gjennom revegetering. I dag går det en villsti bak gapahuken som det er viktig å fjerne for å unngå tråkk og videre spredning av uønskede stier. Det er mulig å etablere midlertidige skilt dersom dette viser seg nødvendig i en overgangsfase, men primært er det ønskelig å utbedre dette uten bruk av skilt.

Utvidelse av universelt utformet natursti

Fra parkeringsplassen og frem til gapahuken er strekningen allerede universelt utformet. Veien utbedres ved å tilføre stabilisert grus ved behov.

Dagens kjørevei omarbeides til natursti frem til gapahuken. Oversiktsplanen viser mulig forlengelse av naturstien som en rundløype rundt myra og tilbake til parkeringsplassen. En slik forlengelse vil ta i bruk eksisterende stier i området og oppgradere disse slik at det blir en universelt utformet runde på ca. 1 km. Bredden på stien vil variere mellom 1,2 - 1,8 meter. 1,6 meter gjør det mulig å passere hverandre i bredden. Oppbygging av stien vil i størst mulig grad bestå av å gjenbruke stedlige masser. Naturstien etableres med et hvilepunkt ved noen flotte furuer.

Hvilepunkt

Et hvilepunkt i form av en benk kan enkelt lages med bruk av tilgjengelig lokal stein. Enkeltvis store steiner kan også fungere fint som et lite hvilepunkt for en til to personer. De kan gjerne plasseres som en liten utvidelse av stien i tilknytning til informasjonspunkt om naturverdi.

Utbedring av rasteplass med gapahuk og bål plass

- Tiltak for å heve kvaliteten på innpassingen av gapahuken er viktig for bedre tilgjengeligheten. Det foreslås å heve terrenget med stabilisert grus slik at

betongsokkelen ligger i flukt med overkant dekke. Dette vil sikre mulighet for rullestol å komme helt frem til bordet i gapahuken.

- Planforslaget viser en rotert plassering av steinmøblene slik at de som sitter ved det lange bordet får bedre kontakt mot bålet og utsikten.
- Bålet er i dag plassert litt langt fra naturstein-kanten rundt. Det foreslås at bålet flyttes noe nærmere steinkanten slik at det både blir plass til løse kubbestoler eller steiner som ekstra sitteplasser, slik at flere får gleden av varmen fra bålet.
- Planforslaget viser mulighet for å etablere en ekstra bål plass som naturlig vil tilhøre den utvendige kroken ved gapahuken.
- Justert møblering vil gi plass til at flere turlag kan ta i bruk rasteplassen samtidig.

5.1.2 Parkeringsplass ved Markloken og Bråtafallet

I starten av Bergådalen er det i dag en parkeringsplass med utgangspunkt for tur til fossen Bråtafallet. Like ved parkeringsplassen ligger et lite tjern, Markloken. Det er behov for tilrettelegging av parkering samt oppgradering av informasjonsskilter for å gi bedre oversikt over stier og fasiliteter i området.

Det vil være av stor betydning å oppgradere den eksisterende stien til Bråtafallet slik at den blir universelt utformet. Denne oppgraderingen vil innebære behov for supplerende tiltak som følger opp en slik endring i bruken av området.

- *Tiltak skisseres under og vises i oversiktsplan, vedlegg 4.*

Parkeringsplass ved Markloken og Bråtafallet i Bergådalen

- Parkeringsplass utbedres med informasjonsskilt som inneholder kart med merking av stier og severdigheter i området (Bråtafallet, Storfurua og Slottet).
- Det kan etableres en rasteplass ved tjernet.
- Det tynnes i vegetasjonen for å gjøre området mer åpent tilgjengelig og synlig.
- Det etableres et nytt toalettbygg ved parkeringsplassen med tilsvarende løsning som foreslått ved Storbekåsén. Den eksisterende utedoen langs stien kan vurderes å beholde, men oppgraderes slik at den er bedre tilpasset rullestol.

Bråtafallet: utbedring av natursti, gapahuk og utsiktspunkt

- Utbedring av stien til universelt utformet frem til Bråtafallet. Dette vil fungere som en natursti med informasjonsposter (vippeskilt). Stien utbedres ved å bearbeide stedlige masser i tillegg til å tilføre stabilisert grus.
- Opprusting av rasteplassen ved gapahuken. Planforslaget viser forslag til justert utforming av gapahuken og bål plassen slik at hele rasteplassen får en bedre kontakt og utsyn over fossefallet. En slik oppgradering vil redusere behovet for opphold og tråkk langs den sårbare kanten langs elveløpet.

- Forslaget innebærer å etablere en tydelig markering av stien langs ryggen som følger elveløpet for å begrense tråkk/slitasje på sårbare naturverdier langs kanten der det finns tydelige bølgeslagsmerker i berget.
- Det anbefales tiltak som kanalisere tråkk bort fra berget. Løsningen kan kanskje være et utsiktspunkt, men det er utfordrende å finne en god løsning som ikke er et stort inngrep. Det er viktig å evaluere selve plassering av et slikt punkt nøye ettersom hensikten er å verne og begrense tråkk uten store inngrep. Det må være en balanse i dette og det anbefales at muligheten for en liten utsiktsplattform utredes videre i neste fase.
- Et viktig tiltak er å tynne i vegetasjonen for å gjøre området mer åpent og synlig, spesielt mellom gapahuken/bålplassen og fossen. Det antas at dersom det opparbeides et godt sted med fin utsikt og god tilgjengelighet vil dette kunne redusere behovet for å oppholde seg og trække langs den sårbare kanten langs elva.

5.1.3 Bergådalen – startpunkt for tur Slottet og storfurua

- Eksisterende parkeringsplass opparbeides og utvides med nytt informasjonspunkt og anvisningsskilt.
 - Utbedring av gangbru, eventuelt ny gangbru, over Bergåa.
 - Etablering av bru over Nordre Bjønnåsbekken for bedre bekkekryssing og tilgjengelighet.
- *Tiltak vises i oversiktsplan, vedlegg 5.*

5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret

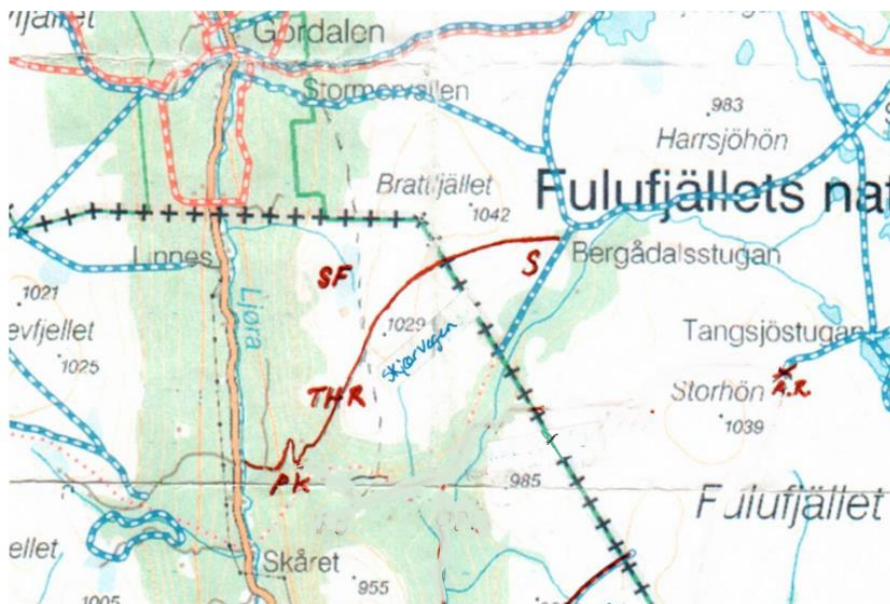
Som et ledd i oppfølging av den felles besøksstrategien for Fulufjellets nasjonalparker, er det foreslått å reetablere/"friske opp" og diskret merke og skilte en grensekryssende sti som ligger innenfor fokusområde 2 i besøksstrategien. Skjærvegen ligger godt til rette for vandringer over riksgrensen. En tenker seg her svært enkel tilrettelegging, gjennom rydding og merking av Skjærvegen som i utgangspunktet følger en gammel led fra Skåretgrenda videre opp i Brattfjellet og via Fulufjellets nasjonalparker til setra Skårvallen i Sverige. Det kan bli aktuelt å sette opp noen få enkle infoposter (vippe-skilt) langs leden. Det har allerede blitt anlagt to enkle parkeringsplasser langs Fregnsetervegen for å dekke behovet for de som tar seg inn i nasjonalparken i nord.

Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har fått henvendelser fra en lokal aktør som har et ønske om å etablere et formidlingspunkt i tilknytning til en kulturminnelokalitet i nærheten av Fregn naturreservat, ved Villa Fregn i Skåret i Ljørdalen. Det er bl.a. planer om å etablere en parkeringsplass og informasjonspunkt i tilknytning til noen fangstgroper. Det kan være aktuelt å se dette i sammenheng med informasjonspunkt om Fulufjellet og

Fregn, og startpunkt for stivandring langs Skjærvegen. Det er naturlig at disse momentene avklares videre i en prosjektplan for området.

Figur 3. Kartskisse med utsnitt over Skjærvegen på norsk (rød stiplet linje ved Brattfjellhammaren) og svensk side (omtrentlig plassering angitt med gul stiplet linje).

Figur 4. Illustrasjon som viser Skjærvegen, fra Skåretgrensa (vest for PK) til Bergådalstugan (ved S).

I forbindelse med etablering av startpunkt og stitilrettelegging ved Skjærvegen vil det bli behov for oppføring av diverse skilt som bør utredes i en mulighetsstudie.

5.2 Informasjonstavler ved naturlige knutepunkt og rasteplasser

5.2.1 Naturum Fulufjället

Njupeskärsentrén er hovedinnfallsport til Fulufjället nationalpark og den består blant annet av besøkssenteret Naturum Fulufjället der det finnes vertskap til å ta imot besøkende. I 2022 hadde innfallsporten ca. 110.000 besøkende, og forvaltningen har til tider utfordringer med å håndtere det høye besøkstrykket. Siden det i besøksstrategien er uttalt at Naturum Fulufjället skal være et besøkssenter for hele Fulufjellet, vil det være viktig å jobbe frem en god strategi og plan for hvordan dette skal gjøres. Det er naturlig at dette arbeidet blir jobbet frem gjennom en egen prosjektplan, og at problemstillinger knyttet til utfordringer med det høye besøkstrykket på svensk side blir nøye vurdert opp imot markedsføring, kommunikasjon og kanalisering av ferdsel til norsk side av Fulufjellet, som per i dag ikke er rustet til å håndtere et høyt besøkstrykk.

5.2.2 Innbygda i Trysil og Ljørdalen

Forvaltningsknutepunktet til Nasjonalparkstyret for Fulufjellet ligger i Innbygda, og det er videre naturlig at det oppføres informasjon om Fulufjellets nasjonalparker sentralt i Innbygda. Trysilfjellet med over 900.000 gjestedøgn i året ligger ca. 45 min fra Ljørdalen og Fulufjellet. Det vil derfor være viktig å ha en god strategi og plan for hvor og hva som kommuniseres om Fulufjellet nasjonalpark i et tettsted som Innbygda, dette for å styre og kanalisere ferdsel til ønskede innfallsporter. Det er videre naturlig å sette opp informasjon om Fulufjellets nasjonalparker på et egnet sted sentralt i Ljørdalen. Det vil være nødvendig at dette arbeidet blir jobbet frem i en videre prosjektplan for å se på aktuelle lokaliteter.

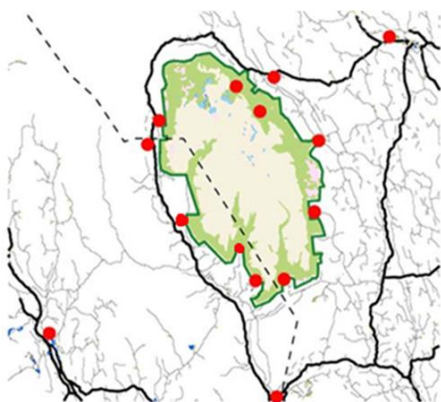
5.2.3 Rasteplasser ved Linnes og Støa og Girdalen

Det settes opp informasjonsplakater om Fulufjellet nasjonalpark med kart på rasteplassen sør for Linnes (gnr./bnr. 10/8/0/0) og parkeringsplassen øst for Støa (9/8/0/0), samt på et egnet sted i Girdalen jf. forvaltningsplan og besøksstrategi.

Figur 5. Illustrasjon med ønsket plassering av nye informasjonstavler (grønt symbol) på rasteplass sør for Lillesand.

Lokalitetene synes å være tilfredsstillende med tanke på tilgjengelighet og synlighet for de besøkende til verneområdene. Videre anbefales det å sette opp informasjonsplakater for Fregn naturreservat ved naturlige lokaliteter i tilknytning til naturreservatet.

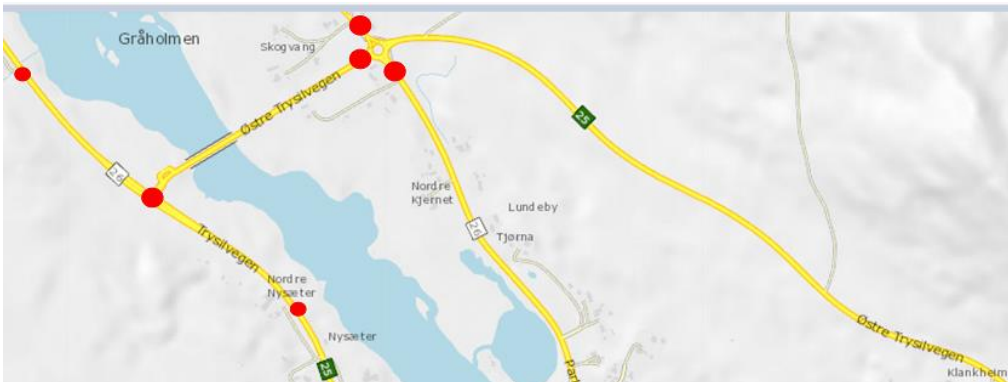
Figur 6. Oversikt over plan for oppsetting av informasjonsplakater rundt Fulufjellet. Denne planen konsentrerer seg om de røde punktene på norsk side av grensen.

5.3 Trafikkskilt/vegviserskilt

Under følger en liste over ønsket plassering av og behov for skilting til Fulufjellet nasjonalpark ved veg:

- Kryss Rv 25 Trysilvegen / Fv 26 ved Nybergsynd

Skilt med piktogram og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring i begge retninger.

Figur 7. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Rv 25 Østre Trysilvegen / Fv 2170 ved Støa

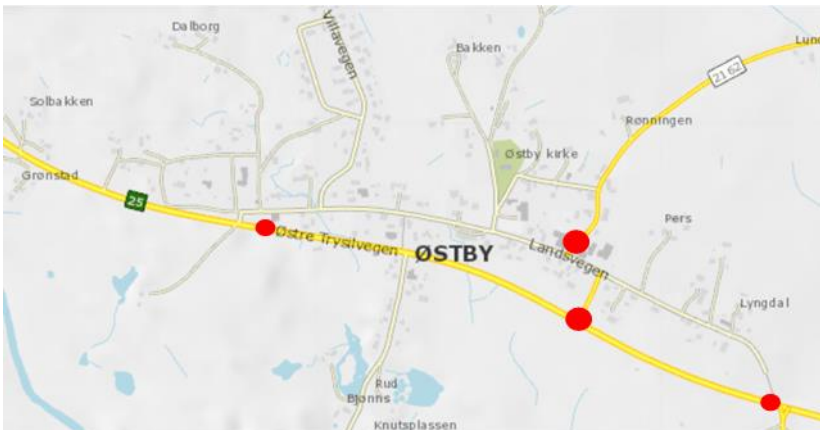
Skilt tilknyttet naturvernområde med symbol 640.30 og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring i begge retninger. Bytte ut eksisterende informasjonstavle ved rasteplass.

Figur 8. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark og informasjonstavle (grønt symbol).

- Kryss Rv 25 Østre Trysilvegen / Landsvegen / Fv 2162 ved Østby

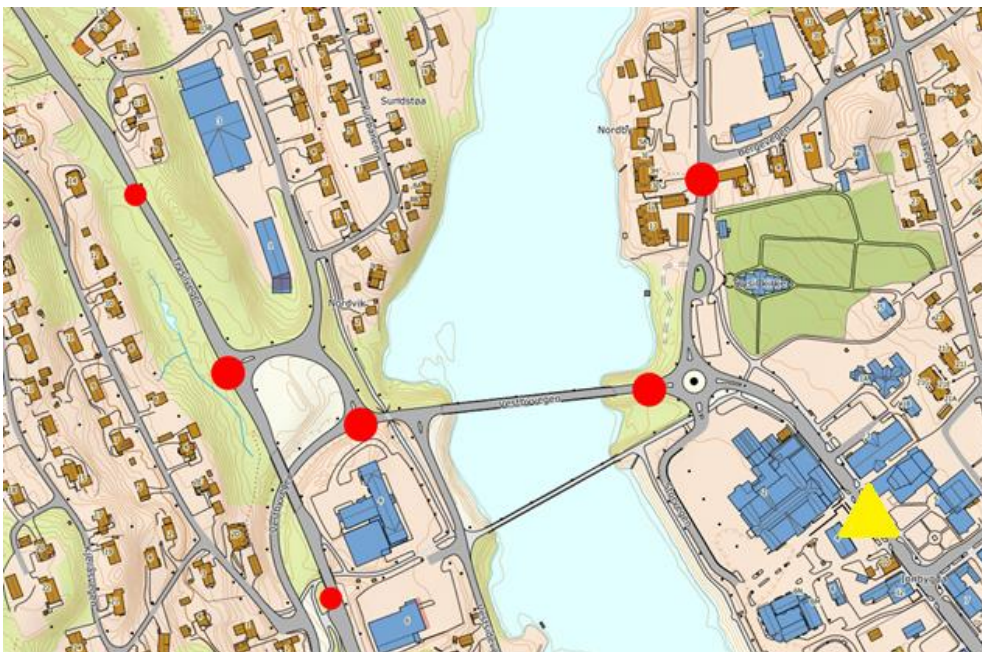
Skilt tilknyttet naturvernområde med symbol 640.30 og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkrysset Rv 25 / Landsvegen / Fv 2162 (to vegkryss), pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Rv 25 i begge retninger.

Figur 9. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Fv 26 Trysilvegen / Fv 2172 Storvegen i Innbygda

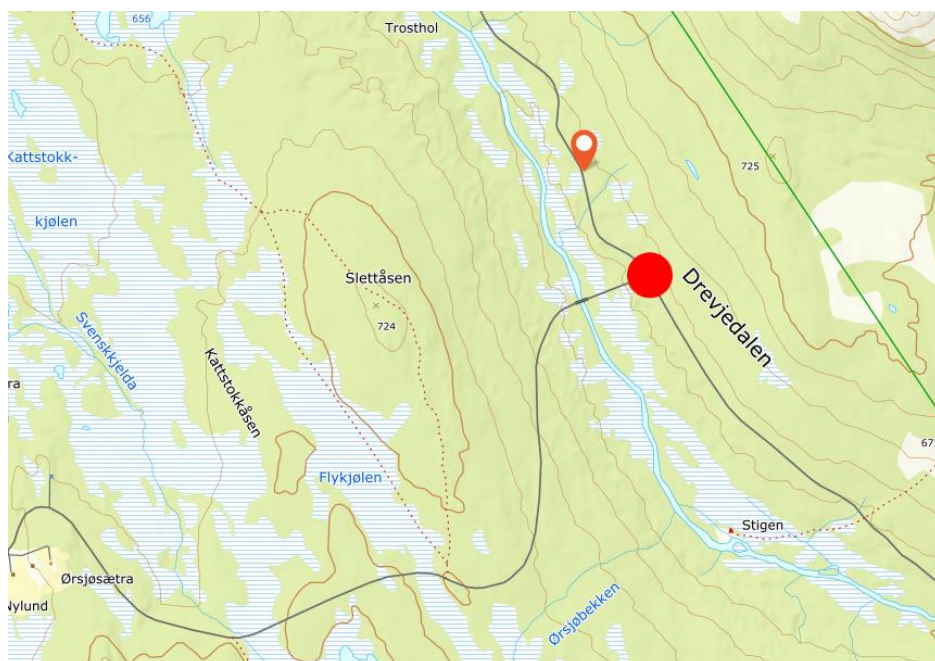
Skilt tilknyttet naturvernområder med symbol 640.30 og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkryssene, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 26 i begge retninger. Informasjonstavle på et egnet sted i sentrum.

Figur 10. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark. Informasjonspunkt på et egnet sted i sentrum (gul trekant).

- Kryss Ørsjøsetervegen og Drevdalsvegen i Drevjedalen.

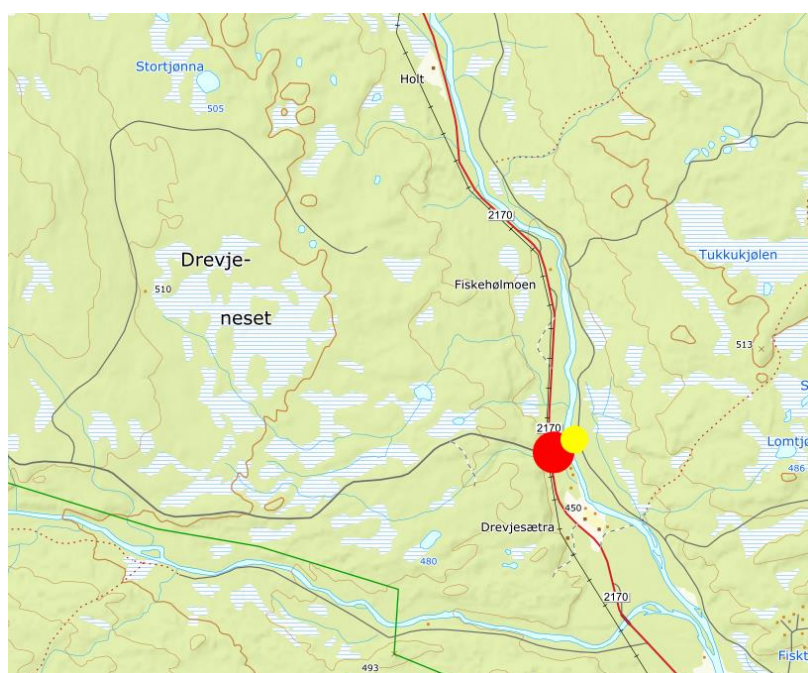
Skilt tilknyttet naturvernområde med symbol 640.30 og teksten Fulufjellet nasjonalpark.

Figur 11. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (rød sirkel/prikk) til Fulufjellet nasjonalpark.

- Kryss Drevdalsvegen og Fv 2170/Skårvegen i Ljørdalen.

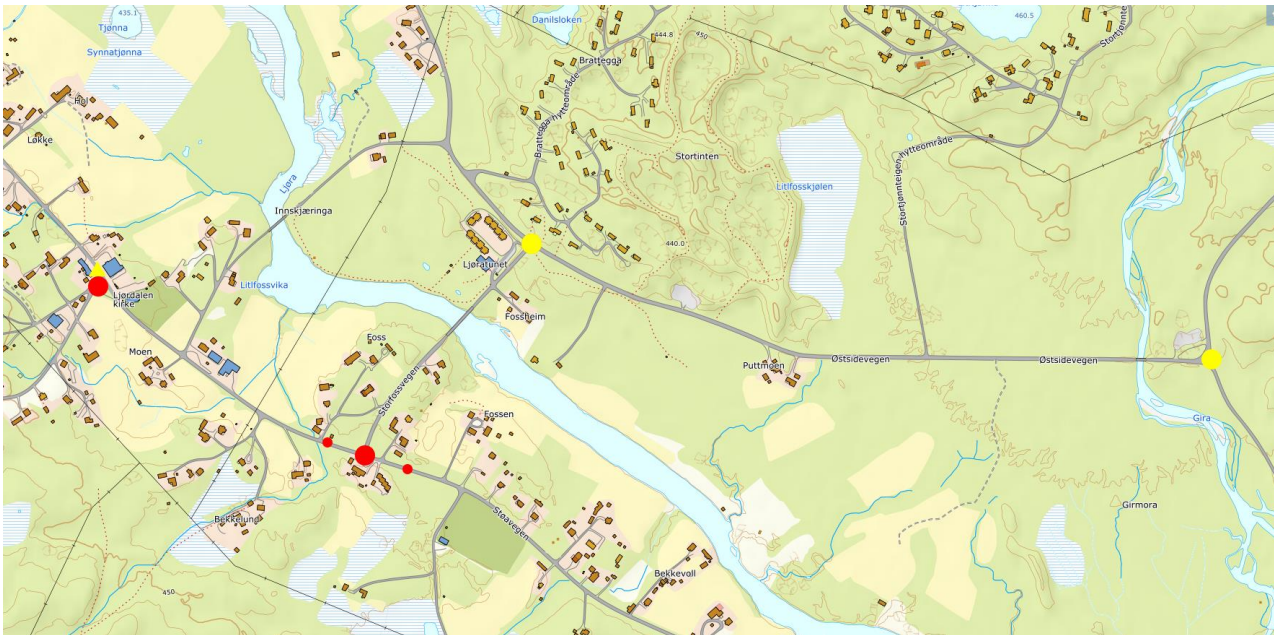
Skilt tilknyttet naturvernområde med symbol 640.30 og teksten Fulufjellet nasjonalpark, og skilting til startpunktene Bråtafallet og Skåret med naturvernområdesymbol 640.30, infosymbol 635 og tursti symbol 650.20.

Figur 12. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 (rød prikk) til Fulufjellet nasjonalpark retning sør. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30, 635 og 650.20 (gul prikk) til startpunktene Bråtafallet og Skåret retning nord.

- Kryss Fv 2170 / Storfossvegen / Østsidevegen ved Ljørdalen sentrum.

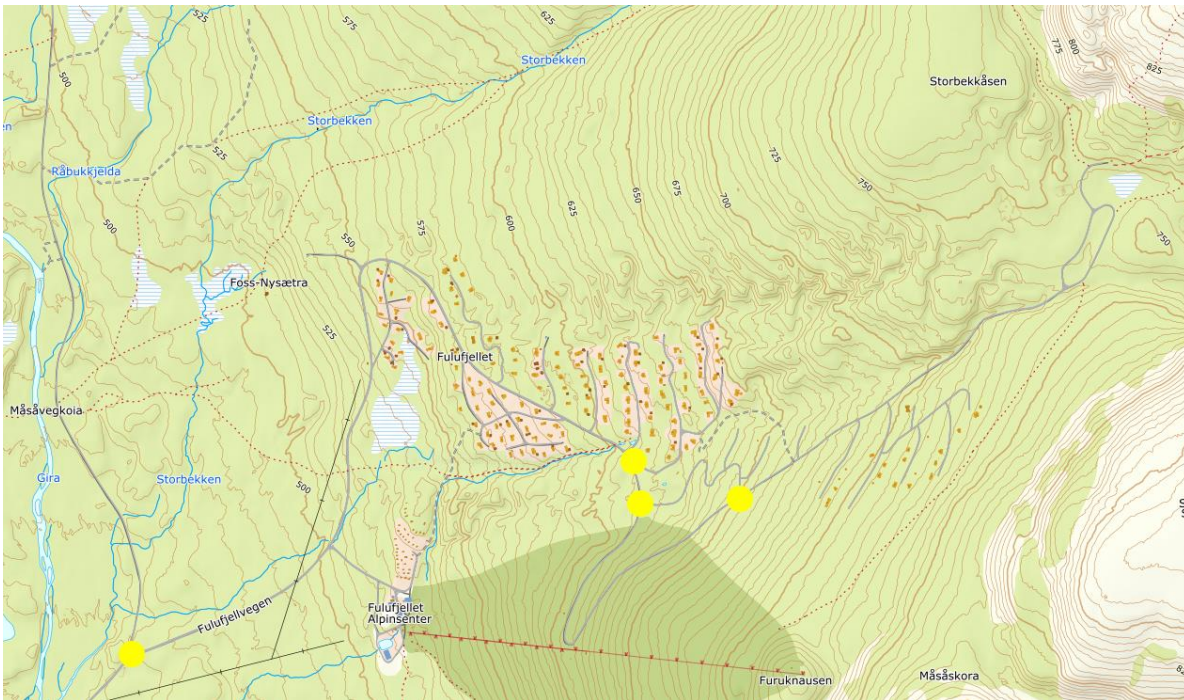
Skilt tilknyttet naturvernområde med symbol 640.30 og 635 og teksten Fulufjellet nasjonalpark i begge retninger ved vegkryssene, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 2170 i begge retninger. Videre skilting til startpunkt Storbekkåsen med symbol 640.30, 650.20 og 650.21.

Figur 13. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 og 635 (røde prikker) til Fulufjellet nasjonalpark og informasjonstavle på et egnet sted i Ljørdalen sentrum (gul trekant). Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30, 650.20 og 650.21 (gule prikk) til startpunkt Storbekkåsen.

- Kryss internvegnettet fra Østsidevegen opp til innfallsporten ved Storbekkåsen

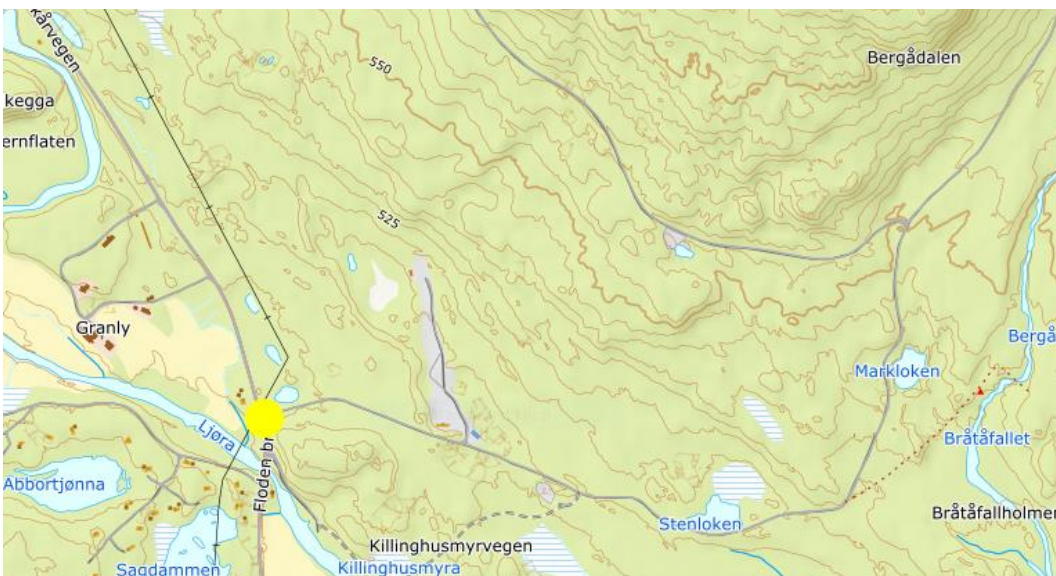
Det er behov for vegviserskilt på flere steder til startpunkt ved Storbekkåsen. Det finnes et eksisterende skilt ved det ene krysset, men dette er lite synlig og ikke oppdatert i henhold til ny designmanual og må derfor byttes ut.

Figur 14. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30, 650.20 og 650.21 (gule prikker) til startpunkt Storbekkåsen.

- Innkjøring til innfallsporten ved Bråtafallet/Bergådalen

Skilt med symbol 640.30 og 650.20 til innfallsport og startpunkt Bråtafallet i begge retninger ved vegkrysset, pluss eventuell avkjøringsveiviser et stykke før avkjøring fra Fv 2170 Skårvegen i begge retninger.

Figur 15. Illustrasjon med ønsket plassering av vegviserskilt med symbol 640.30 og 650.20 (gul prikk) til startpunkt Bråtafallet.

** Oversikten over viser ikke prioritert rekkefølge for oppsetting av nye informasjonstavler. Vurderinger av dette gjøres fortløpende og i samråd med styret, vegeier og skiltmyndighet.*

6 Annen merking

6.1 Verneskilt og grensemerking

Verneskilt (til en viss grad også grensemerking) er viktige for informasjon til besøkende, men de er ikke en del av merkevarearbeidet.

Verneskilt og eventuelle underskilt er likevel en integrert del av informasjon og formidling til de som besøker verneområder. Ved planlegging av skilting under merkevaren bør du se disse i sammenheng med plasseringen av verneskiltene og særlig der det settes opp underskilt som opplyser om restriksjoner som gjelder for området.

Verneskiltene består av navnet på verneområdet og verneform (nasjonalpark, naturreservat, landskapsvernområde etc.).

Underskiltene er gjerne piktogrammer, men av og til med forklarende tekst i tillegg. Underskiltene skal ikke ha mer tekst, bilder eller på noen annen måte formidle ytterligere informasjon om områdene.

Det er viktig å skille disse skiltene fra merkevareskiltene, men samtidig se de i sammenheng

6.2 Stimerking

Stimerking i Norge skal følge [Merkehåndboka](#). Den er godt etablert, både nasjonalt og internasjonalt, og tilbyr et godt system med informasjon til turgåeren. Det er mange som har lyst til å ha logo på egne stier, men det er brukeren som står i sentrum, og Merkevarehåndboka tilbyr et godt og gjennomarbeidet system, som vi skal benytte.

7 Informasjonsbehov

Skilt ved innfallsporter skal dekke de besøkendes behov for informasjon om nasjonalparken, historie, natur og andre relevante temaer. I tillegg kan det være behov for annen type skilting eller informasjon fra andre aktører i området – som for eksempel kommunen, grunneiere og/eller frivillige organisasjoner. Her vil det bli viktig å skille mellom skiltmateriellet utarbeidet i regi av Nasjonalparkstyret for Fulufjellet og andre aktørers informasjonsmaterieell. Dette vil blant annet tydeliggjøres ved at materialet utarbeidet i regi av forvaltningsmyndigheten for verneområdet må følge designmanualen for Norges nasjonalparker.

Hvilke temaer som skal løftes frem i på informasjonsplakatene rundt Fulufjellet vil ikke bli beskrevet i detaljnivå i denne planen, men følgende temaer vil være naturlige å trekke frem:

- Fulufjellets nasjonalparker (verneformål og vernebestemmelser)
- Fregn naturreservat (verneformål og vernebestemmelser)
- Dyre- og planteliv
- Geologi
- Kulturhistorie
- Turmål
- Vannmiljø
- Bjørn og hvordan å forholde seg til dem
- Grensekryssende stier og deres historie
- Varder og andre kulturminner
- Geologi
- Ferdseksråd

8 Fremdriftsplan

Fremdriftsplanen er tentativ og skisserer en milepælsplan for planlegging og gjennomføring av infrastrukturtiltak som skal gjennomføres på innfallsporter og viktige infopunkter, men utgangspunkt i plan for skilt og innfallsporter for Fulufjellet nasjonalpark.

Fase I

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Utarbeide utkast til plan for skilt og innfallsporter	Januar / februar 2023	Nasjonalparkforvalter
Høring av planutkast.	Mars - april 2023	Nasjonalparkforvalter

Varsle / innhente samtykke fra grunneier for gjennomføring av en enkelte tiltak.	Mars / april 2023	
Møte med RU om planutkast.	27. Mars 2023	Nasjonalparkstyret
Lokalt infomøte om planutkast – lokal medvirkning.	13. april 2023	
Justeringer i plan etter høringsinnspill og behandling i NP-styret	17. April 2023	Nasjonalparkforvalter/ Nasjonalparkstyret
Innhente nødvendige tillatelser fra skiltmyndighet og vegeiere.	Mai/juni 2023	Nasjonalparkforvalter
Innhente tilbud på videre planer for tiltak ved Storbekkåsen og Bråtafallet.	April/mai 2023	Nasjonalparkforvalter
Gjennomføring av enkelte tiltak i tråd med vedtatt plan for skilt og innfallsporter, og i tråd med gitte tillatelser.	2023 / 2024	Nasjonalparkforvalter.
Utarbeide aktuelle prosjektplaner forankret i plandokument.	2023 / 2024	Nasjonalparkforvalter.

Fase II

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Detaljprosjekt – Utarbeiding av byggetegninger og anbudsdokumenter for større tiltak ved Storbekkåsen og Bråtafallet.	2023	Konsulent. Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift. Politisk behandling i Nasjonalparkstyret og kvalitetssikring av Miljødirektoratet

Fase IV

Aktivitet/tiltak	Periode	Ansvarlig
Anleggfase	2024 / 2025	Nasjonalparkforvalter sørger for fremdrift.

Vedlegg

- 1 Foreslått Designprogram for Fulufjellet nasjonalpark.
- 2 Oversikt over skilttyper som er foreslått satt opp ved innfallsporter.
- 3 Oversiktsplan ved Storbekkåsen.
- 4 Oversiktsplan for Bråtafallet-området.
- 5 Oversiktsplan for startpunkt Bergådalen – Storfurua – Slottet.

Samlet oversikt over høringsuttalelser til Plan for skilt og innfallsporter rundt Fulufjellet NP og Fregn NR – oppdatert 26.05.2023

1. Søgarn Eiendom AS

Vedr Videreutvikling og opparbeiding av innfallsporter, så savner jeg at grenda Skåret ikke er omtalt som et aktuelt område.

Grenda Skåret 18 km nord for Ljørdalen sentrum, var og er sentrum i den nordlige delen av dalen. Egen skole fram til 1954, landhandel, telefonsentral, forsamlingshus, skytterbane og tollstasjon i tillegg til flere gårdsbruk.

Aktiviteten i grenda fra 1700-tallet og fram til i dag, har medført veier, stier, tråkk og far i alle himmelretninger. Mange går østover inn i nasjonalparken, mens de fleste går i annen retning, dvs. nord, sør og vest. Fregn turlag har merket og skiltet mange av stiene, og flere er på vei. Det er de siste par årene investert 7-8 mill kroner i overnatting- og servering (Villa Fregn), som retter seg mot naturbasert turisme. Ytterligere investering i samme størrelsesorden blir gjort inneværende år for å øke kapasiteten på å ta imot overnattingsgjester.

Villa Fregn vil være et naturlig sted å gi informasjon til besøkende som ønsker seg til nasjonalparken. Her finnes parkering, bespisning, guider, overnatting av forskjellig standard, sommer- og vinteraktiviteter mm. I og med at Villa Fregn er betjent 7 dager i uken, har man her mulighet for å rådgi besøkende om hvilke merkede stier som finnes i området. Dvs. at man har mulighet til å styre trafikken til andre steder for å unngå for stor belastning inne i nasjonalparken. Det vil bli et løft for Fulufjellet nasjonalpark viss man tilrettelegger for et informasjonssenter ved Villa Fregn. Her kan man sette på seg turskoene på trappa og vandre rett ut i stinettet som utgår fra grenda.

Til slutt vil jeg peke på viktigheten av og gevinsten det er ved å benytte de ressursene man har, der hvor man kan få best effekt av de. Og det tror jeg man får ved å utnytte og spille på lag med aktører som har naturbasert turisme som levevei, og som kan gi gjestene den gode opplevelsen det skal være å besøke unike Fulufjellet nasjonalpark / Fregn naturreservat.

Forvalters merknader:

Omtale av grenda Skåret som aktuell innfallsport for Fulufjellet NP er etter forvalters vurdering godt nok beskrevet i kap. 5.1 Tiltak ved innfallsporter, underkap. 5.1.4 Startpunkt Skjærvegen i Skåret, der det bl.a. står følgende:

«Nasjonalparkstyret for Fulufjellet har fått henvendelser fra en lokal aktør som har et ønske om å etablere et formidlingspunkt i tilknytning til en kulturminnelokalitet i nærheten av Fregn naturreservat, ved Villa Fregn i Skåret i Ljørdalen. Det er bl.a. planer om å etablere en parkeringsplass og informasjonspunkt i tilknytning til noen fangstgroper. Det kan være aktuelt å se dette i sammengeng med informasjonspunkt om Fulufjellet og Fregn, og startpunkt for stivandring langs Skjærvegen. Det er naturlig at disse momentene avklares videre i en prosjektplan for området.»

Forvalter kan videre presisere at et startpunkt allerede er definert som en type innfallsport som har formål om å være et tilbud for besøkende som skal legge ut på vandring i nasjonalparken. Startpunkter etableres ofte i tilknytning til etablerte turstier som er identifisert som prioriterte i

besøksstrategien til verneområdet, og Skjærvegen, med utgangspunkt i grenda Skåret, er en prioritert sti i Fulufjellets besøksstrategi.

Det vil bli utarbeidet en mer konkret plan for startpunktet i Skåret, og relevante aktører og brukerinteresser vil da bli involvert for å sikre gode prosesser og videre lokal forankring.

De andre innspillene tas til orientering.

2. Statens vegvesen

Vi viser til høring av utkast; Plan for skilt og innfallsporter for Fulufjellet nasjonalpark (og Fregn naturreservat). Planen inneholder forslag til informasjonsskilt/tavler etc. ved innfallsporter og stier. Den viser også til N300 Trafikkskilt og bruk av normerte offentlige skilt, som bl.a. skilt 640.30 Naturvernområde. Det er videre lagt ved kartskisser med punkter for ønsket plassering for visning til Fulufjellet nasjonalpark. Figur 3, 5 – 13.

Fremdrift

Statens vegvesen har ikke vurdert disse punktene som en søknad i denne fasen. Vi ser av fremdriftsplanen at aktiviteten Justering av plan etter høringsinnspill, gå rett over i Innhente tilbud og Gjennomføring. Vi gjør oppmerksom på at oppsetting av skilt på offentlig veg er søknadspliktig, og at behandlingstiden for slike søknader kan ta noe tid.

Søknadsplikt og skiltvedtak

Nasjonalparkstyret må sende egen søknad for oppsetting av skilt og bruk av symboler etc. på offentlig veg. Søknad sendes til skiltmyndigheten (Statens vegvesen) og vegeier; fylkeskommunen for fylkesveg og Statens vegvesen for riksveg. Søknad som gjelder oppsetting på fylkesveg, skal først sendes til fylkeskommunen for behandling og ev. godkjenning. Statens vegvesen kan gjerne stå på kopi. Dersom søknaden gjelder bare riksveg, sendes søknaden direkte til Statens vegvesen. Skiltmyndigheten skal ha fattet vedtak om oppsetting, før videre iverksetting kan utføres.

Figur 3 viser til serviceskilt til Villa Fregn. Vi gjør oppmerksom på at dette også er søknadspliktig. Søknaden må inneholde dokumentasjon på at krav for bruk av ønsket symboler er oppfylt, jf. N300.

Vi benytter anledningen til å minne om at prinsippet for offentlig vegvisning, som er at trafikantene først skal følge geografisk (gul/blå stedsnavn) visning. Deretter kan andre skilt som service- eller virksomhetsvisning og ev. severdighet, settes opp etter vurdering av de lokale forholdene for hvert enkelt skiltpunkt.

Vi forutsetter at private informasjonsskilt, portaler, tavler og lignende, plasseres slik at de ikke er rettet mot trafikanter på offentlig veg.

Forvalters merknader og anbefalinger til styret:

SVV og Innlandet fylkeskommune er vegeier ved flere av vegene som planen for skilt og innfallsporter viser til. I tillegg er SVV skiltmyndighet. Det vil derfor være viktig at nasjonalparkstyret har et godt samarbeid med disse og innhenter de nødvendige tillatelser ved utføring av tiltak ved innfallsporter og skilting og informasjonstiltak langs de aktuelle vegene. Forvalter anbefaler styret å revidere fremdriftsplanen noe og legge til at det skal innhentes tillatelse fra vegeier og skiltmyndighet for

tiltak langs veg før oppsetting av skilt og tavler. Serviceskiltet på figur 3 i skiltplanen, som SVV viser til, er kun satt inn i kartet for å illustrere hvor boutiquehotellet Villa Fregn er lokalisert ift. Skjærvegen. Det er ikke nasjonalparkstyrets ansvar å sette opp slike serviceskilt til enkeltbedrifter, og det er heller ikke skissert som et tiltak i plan for skilt og innfallsporarter rundt Fulufjellet.

De andre innspillene tas til orientering.

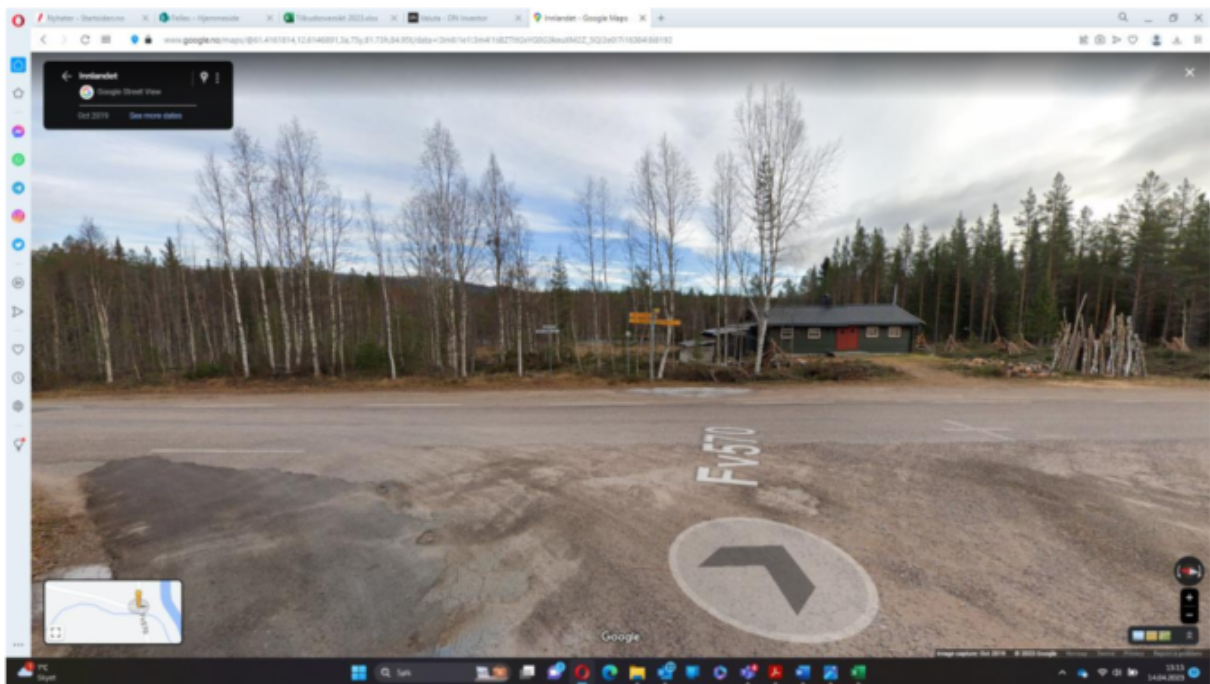
3. Søgarn Eiendom AS v/ Per Guttorm Skaaret

Høringssvar #2: Plan for skilt og innfallsporarter – Fulufjellet nasjonalpark.

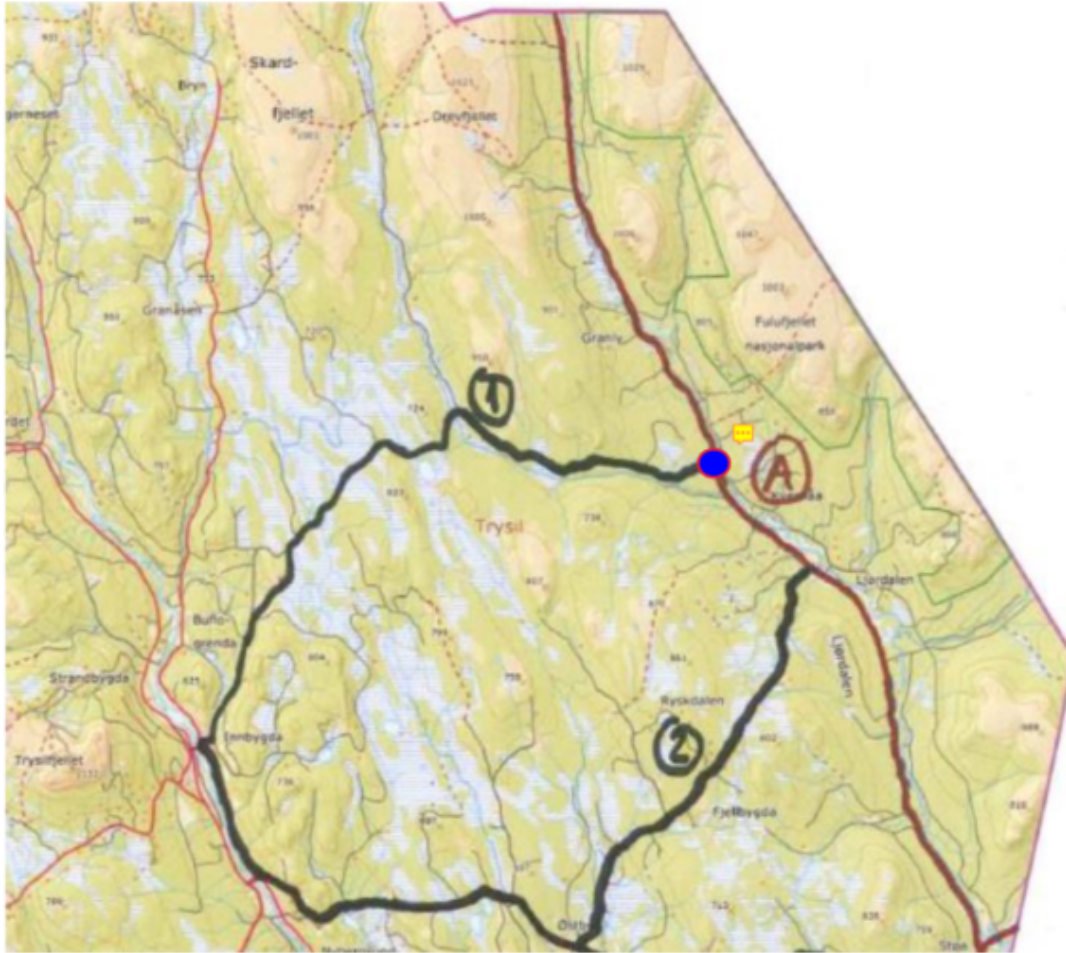
Innspill nedenfor, kommer i tillegg til mitt brev av 3.april då.

1. Skilting. Korteste veien fra Trysil Rådhus og til destinasjoner i Ljørdalen; Hhv Skåret og Ljørdalen sentrum går via Korsbergsvegen, Ørsjøsetervegen og Drevdalsvegen.

Sett i lys av dette, og forhåpningen om økt trafikk til nasjonalparken, så bør skiltingen til Fulufjellet Nasjonalpark fra Innbygda, være ruten som beskrevet ovenfor. Der hvor Drevdalsvegen treffer FV570 i Ljørdalen (blå sirkel på kartutsnitt), må det skiltes mot Innfallsporten i Storbekkåsen til høyre, og mot Skåret, Villa Fregn til venstre. Samme skilting mot Skåret/Villa Fregn må også finnes ved «krysset» i Ljørdalen Sentrum.

Skjermdump Drevdalsvegen/FV570

Kartutsnitt veiruter fra Innbygda til Ljørdalen

2. Mulig dette har vært foreslått før, men allikevel: For å gjøre infoskiltene «tidløse» bør de kun inneholde enkel grunninformasjon. Detaljert informasjon på forskjellige språk om stier, turer, hvor info- og servicepunkter finnes etc, kunne ligge under en barcode. Oppdateringer av informasjon kan skje uten at skilt trenger å byttes.

Forvalters merknader og anbefalinger til styret:

Nasjonalparkstyret har ikke ansvar for å sette opp skilting til enkeltbedrifter, men det er naturlig at det skiltes til stedsnavn der det finnes informasjon om verneområdene. Det er foreslått i plandokumentet at det skal oppføres informasjon om verneområdene Fulufjellet og Fregn på en egnet lokalitet i Skåret. Forvalter anbefaler derfor at det skiltes til stedsnavnet Skåret og at symbolene for informasjon, naturvernområde og tursti føres opp i tilknytning til dette skiltet.

For å kanalisere besøkende fra vest til Fulufjellet nasjonalpark og til den prioriterte hovedinnfallsporten, Storbekåsene, så anbefaler forvalter at det settes opp skilting til Fulufjellet nasjonalpark i veikryssene der Ørsjøsetervegen møter Drevdalsvegen, og videre der Drevdalsvegen møter FV 2170 Skårvegen, samt i krysset der FV 2162 Ljørdalsvegen møter FV2170 Skårvegen. Det anbefales også å skilte til startpunkt Bråtafallet og Skåret i krysset der Drevdalsvegen møter FV 2170 Skårvegen, da Bråtafallet og Skåret er utpekte innfallsport for Fulufjellet NP jf. besøksstrategien. På bakgrunn av forvalters anbefalinger over, innstilles det på at styret gjør endringer i planutkastet jf. overnevnte anbefalinger fra forvalter.

De andre innspillene tas til orientering.

4. Fulufjellet AS

Innspill til plan for skilt og innfallsporten.

Vi kommenterer det som gjelder Storbekksåsen.

- Vi synes planen ser bra ut.
- Sikkert best å unngå bom oppe ved parkering inn mot gapahuken.
- Lurt å gjøre noe med krysset der slik at det ikke ser ut som en vei.
- Lurt å flytte toalett og legge ned tank som kan tømmes.
- Er enig i at revegetering blir fint oppe ved gapahuken. Det blir sannsynligvis noe overskudd på hyttetomtene som evt. kan brukes.
- Bra at det blir en universell utformet Sti rundt Myra.
- Blir nok bra å utvide parkeringen.
- Når det gjelder veien opp gjennom hyttefeltet mener vi at det beste er en bomvei som eventuelt kan finansiere en del av veivedlikeholdet.
- Hvis trafikken til nasjonalparken skulle eskalere kan det være mulig å se på sommerparkering nede ved alpinsenteret.
- Plassering av skilt ser ok ut.

Forvalters merknader og anbefalinger til styret:

Oppføring av bom mellom p-plass og gapahuken ved Storbekksåsen for å unngå biltrafikk opp til rasteplassen bør vurderes hvis ikke tiltak som oppstramming av vei, veikryss og revegetering gir gode resultater. Inntil videre anbefaler forvalter at styret unngår oppføring av bom ved Storbekksåsen og at dette forslaget tas ut av plandokumentet.

Det er foreløpig ingen store utfordringer med parkeringsplassen ved Storbekksåsen, men bildet kan endre seg i fremtiden. Forvalter anbefaler derfor at styret legge til i plandokumentet at det bør vurderes å se på muligheter for sommerparkering nede ved Fulufjellet alpinsenter hvis ferdselen til Storbekksåsen skulle eskalere og by på utfordringer.

De andre innspillene tas til orientering.

5. Drivere av Villa Fregn

Vi flyttet til det vakre Skaret i november med drømmen om å gjøre Villa Fregn (og hyttene vi leier ut) til et sted for naturelskere, turgåere, fotografer og biologer, men også for den gjennomsnittlige turisten som ønsker å oppleve Norge i all sin fred og skjønnhet. Også for alle lokale eller regionale som ønsker å prøve en av de mange vakre turene og/eller komme hit for å drikke/ spise.

Da vi bestemte oss for å komme hit, hadde vi sett på den vakre oversiktskartet som Fulufjellet nasjonalpark tilbyr. Hvis du ser på bildet under, hva ser du?

Vel, vi la merke til at det er potensial her for økoturisme, naturopplevelser og slow travel. Og at Villa Fregn er den eneste overnatting- og spiseplassen rundt hele nasjonalparken. Dette var avgjørende for oss, og ambisjonen vår var å bli et nasjonalparkssenter. Nei, vi forventer ikke at det skal bygges et fullverdig nasjonalparkssenter her, men vi forventet at det ville bli investert i støtte til dette eneste stedet med attraktiv økoturisme. Villa Fregn passer helt inn i denne filosofien: geotermi varmer opp bygningen mesteparten av tiden, alle produktene som brukes er økologiske eller kortreiste, vi bidrar ikke til matavfall, fokuserer på naturen og respekterer den, støtter lokale vandringsgrupper og lanserer fornybare og bærekraftige aktiviteter (packraft, moonbikes, trugertur, ...). Vi ønsker å være en vandreheim for nasjonalparken, samt et sted der naturopplevelser kan utvikles i samarbeid med nasjonalparken.

Tross de mange anstrengelsene vi gjør som eiere av Villa Fregn Turistselskap AS og Per Guttorm som utleier av hovedbygningen, merker vi at det er få planer for å tiltrekke turgåere eller å implementere et nasjonalparkinformasjonspunkt her. Når jeg ser at den eneste inngangsporten til nasjonalparken ligger ved skibakkene og ikke tiltrekker seg turgåere om vinteren, og at en interiørbutikk kan være et turistinformasjonspunkt, lurer jeg på hvorfor det ikke satses på naturbasert turisme. Her på Villa Fregn dykker vi ned i atmosfæren i nasjonalparken og forteller om naturen, men også om hva som er mulig og ikke mulig.

I tillegg fokuserer vi også på det sårbare, men vakre området i Fregn Naturreservat. Dere har kanskje lagt merke til at vi har viet navnet vårt sammen med Per Guttorm til Fulu fjellet nasjonalpark og Fregn Naturreservat. Dette er fordi naturen her fortjener å være i fokus.

Forrige vinter gikk mange av våre turister på tur med truger på de vakre stiene fra Fregn Turlag. Dessverre kom de samme tilbakemeldingene tilbake igjen og igjen:

- Det er få fasiliteter for turgåere her (gapahuk, toalett, benker, bål plass) .
- Det finnes ingen informasjonstavler eller informasjonspunkter om dette vakre området. Mange turister sa at de syntes dette var rart, siden vi er porten til de vakreste og mest unike toppene i denne nasjonalparken. Og de fant ut at det var veldig fine fasiliteter ved den nåværende inngangsporten, men at fokuset der var for mye på ski og hytter, og at naturen her inviterer mer til en vinterhike.

Vi vil gjerne se en parkeringsplass her fra Villa Fregn og ikke langs de ubrukelige stedene der ingen stopper eller bare lastebil sjåfører tar plass.

Vi vil gjerne se klare informasjonstavler og naturutdanning her, og helst i kombinasjon med lokalhistorie ... området er fullt av skatter fra fortiden.

Vi vil gjerne bli en offisiell nasjonalparkpartner og informasjonssenter eller til og med besøksenter! Dette må være mulig. Hele forretningsplanen vår er skrevet ut og basert på bærekraftig turisme, samt naturutdanning, leave no trace og ansvarlig vandring.

Alle hotellrommene våre er navngitt etter steder av interesse som finnes her i nasjonalparken. Selv termosene våre til frokost er merket med nasjonalparklogoen, og når man drar ut på tur, får man med en kopp med nasjonalparklogo.

Vår kritiske tilbakemelding er hvorfor det bare investeres i 1 inngangsport som er koblet til skiaktiviteter, samt ved Bratafallet der det ikke finnes noe turistsenter, informasjonspunkt eller overnattingsmuligheter / vandrerhjem eller restaurant. Visjonen som Norge alltid har satt først, er et bærekraftig forhold mellom natur, friluftsliv og turisme. I samarbeid med lokale partnere utvikle aktiviteter og informasjonspunkter, og særlig investere i utviklingen av bærekraftig turisme for fremtiden.

Vi har jobbet denne uken med Fregn Turlag om turbeskrivelser på engelsk og er stolte av å informere deg om at vi nettopp har bestilt 400 eksemplarer. Dette gjelder eksisterende stier som virkelig er flotte å gå og som trenger ekstra støtte. Organisasjoner som Fregn Turlag trenger den støtten de fortjener for all innsatsen de har gjort.

Vi ønsker også å utvikle aktiviteter i samarbeid med Nasjonalparken for å skape en fremtid som ikke er fokusert på ski eller snowboard, men heller fokusert på naturutdanning, å nyte naturen og bærekraftig reise. Jeg har allerede foreslått å organisere aktiviteter fra Villa Fregn i samarbeid med Nasjonalparken og Trysil Kommune gjennom alle sesonger.

Vi ønsker å være ambassadører for nasjonalparken og Trysil Kommune. Vi ønsker å tiltrekke mennesker hit for en opplevelse som ikke er tilgjengelig andre steder i området, med fokus på naturturisme og ikke alpint ski eller snowboard.

Jeg vil gjerne høre om mulighetene for å for eksempel tilby åpne turer neste vinter i samarbeid med nasjonalparken og kommunen, hvor folk kan oppleve turgåing under profesjonell veiledning. Jeg har fungert som guide fra Svalbard til Antarktis og alltid jobbet i balanse med naturen. Jeg har avansert opplæring i villmarkens førstehjelp og jobber stadig med å organisere opplæringskurs.

Jeg vil spesielt lansere noen initiativer med nasjonalparken og kommunen for å ta folk ut på tur i naturen med god veiledning og interessant informasjon om sommeren og høsten.

Steder som Skaret er truet med utryddelse, og det bør oppmuntres og støttes at unge mennesker, som min familie, bosetter seg her. Vi prøver å utvikle noe vakkert på denne flotte plassen ved kanten av nasjonalparken og Fregn naturreservat, noe som vil være til fordel for hele regionen.

Jeg gjentar: vi er veldig stolte av å være en del av Trysil kommune. Vi ønsker virkelig å tiltrekke oss folk til naturen og la dem nyte den i balanse med naturen her. Det ville vært flott hvis vi kunne få flere skilt til Villa Fregn på hovedveiene. Vi ser at mange hoteller og interessepunkter er skiltet, så det ville vært flott å få flere skilt. Vi er store tilhengere av måten Trysil Kommune hjelper oss som en ny utvikler på Trysil-reisemarkedet. Det er utrolig flott!

Forvalters merknader og anbefalinger til styret:

Nasjonalparkstyrets primære oppgave er god forvaltning av Fulufjellet NP og Fregn NR for å ivareta både natur- og opplevelsesverdiene på lang sikt. Samtidig kan vi legge til rette for å kunne utnytte reiselivspotensialet verneområdene innehar. Målet om størst mulig lokal verdiskaping forutsetter et

godt samarbeid mellom forvaltningsmyndighet og reiselivsnæring, basert på en god rolleforståelse og oppgavefordeling. Den modellen som er valgt for forvaltning av norske verneområder, innebærer at besøksforvaltning har fokus på fellestiltak, ikke bedriftsretta tiltak. Ansvar for bedriftsretta tiltak tilligger reiselivsnæringa. I vårt arbeid med besøksforvaltning er derfor den aktive pådriverrollen lagt til reiselivsnæringen. Forvaltningsmyndigheten har verken mandat, faglig kompetanse, eller økonomiske forutsetninger til å ta denne posisjonen. En slik posisjon vil også åpenbart gi situasjoner der dobbeltrollen utvikling og vern vil være problematisk.

Det er en glidende overgang mellom fellestiltak og bedriftsretta tiltak. Noen oppgaver, for eksempel brosjyrer og informasjonsskilt, er det aktuelt at nasjonalparkstyret og reiselivsnæringen samarbeider om. Nasjonalparkstyret må imidlertid sørge for å ha en aktiv rolle i de samarbeidstiltak de deltar i, for eksempel slik at det ikke markedsføres turmål i sårbare områder.

Det ligger inne i planutkastet forslag om å føre opp informasjonstavler med informasjon om verneområdene på et egnet sted i Skåret og at området rundt Villa Fregn er en naturlig plassering. En effektiv besøksforvaltning forutsetter at nasjonalparkstyret ser verneområdet i sammenheng med områdene rundt, og dette vil styret tilstrebe gjennom dialog og samarbeid videre med relevante aktører.

Innspillet tas til orientering.

6. Innlandet fylkeskommune

Merknader

Fylkeskommunens merknader er begrunnet ut fra vårt helhetlige ansvar som omfatter både nasjonale og regionale mål og hensyn på områder som kulturarv, samferdsel i tillegg til ulike planfaglige tema som samordnet bolig, areal- og transportplanlegging (SBATP), vannmiljø, friluftsliv, vilt, villrein, ferskvannsfisk, barn og unges interesser, universell utforming og stedsutvikling.

Plan

Fylkeskommunen har ingen planfaglige merknader. Det er positivt for friluftsliv, stedsidentitet som styrkes og ivaretas i tråd med føringer for besøksforvaltning.

Kulturarv

Vi synes det er positivt at det utarbeides en skiltplan. Fra vårt ståsted er det ønskelig at kulturminner både innenfor selve nasjonalparken og randsoner formidles gjennom opplysningsskilt. Vi forutsetter imidlertid at det gjøres vurderinger av hvor det er hensiktsmessig å sette opp skilt i forhold tålegrense med tanke på slitasje av kulturminner/kulturmiljø. På enkelte besøkpunkter innebærer tilretteleggingen at det må foretas inngrep i terrenget, eksempelvis ved etablering av parkeringsplass. Den type tiltak vil vi ha tilsendt for kulturvern faglig uttalelse, spesielt for avklaring av forholdet til eventuelle automatisk freda kulturminner.

Samferdsel

Planen innebærer skilting langs veg og informasjonstavler ved knutepunkt/rasteplasser e.l. Vi minner om at det er Statens vegvesen som er skiltmyndighet, og som fatter vedtak om oppsetting av skilt langs riks- og fylkesveg. Når det gjelder skilt langs fylkesveg, skal søknaden først sendes til Innlandet fylkeskommune, som videresender søknaden til Statens vegvesen sammen med vår vurdering.

Naturmangfold

Fylkeskommunen har ingen merknader til planen slik den foreligger av hensyn til naturmangfold. Vi ser det som generelt positivt at man ønsker å være i forkant av utviklingen og styre friluftaktivitetene til områder som tåler høyt besøkstrykk. Dette for å unngå unødig belastning på naturmangfoldet.

Fylkeskommunen har vurdert saken og viser til merknader under de ulike fag

Forvalters merknader:

Innspillene tas til orientering.